Transcriptie

00:00:05 Tjip de Jong

Welkom bij de podcast onderwijskansen in het primair onderwijs, een podcastserie voor leraren, intern begeleiders, schoolleiders en bestuurders. In deze podcast komen onderwijsprofessionals en onderzoekers aan het woord over het bestrijden van onderwijsachterstanden met wetenschap als inspiratiebron. Het programma onderwijskansen is een samenwerking van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek, de PO-Raad, het ministerie van OC en W en verschillende onderwijs- en onderzoeksinstellingen. Voor meer informatie kijk op www.onderwijskansen.eu. Mijn naam is Tjip de Jong. Leuk dat je luistert.

Aan tafel zitten Ton Klein, directeur van Oberon onderzoek en advies. Hoi Ton, goed dat je er bent en Jan Meffert, naast jou, coördinator verlengde leertijd aan de Hugo de Grootschool in Arnhem. Hoi, Jan.

Nou, wat ontzettend fijn dat jullie er zijn. We duiken er meteen in. We gaan het in deze podcast hebben over leertijduitbreiding. Jan, ik wilde bij jou beginnen. Leertijduitbreiding, waarom is dat vandaag de dag een actueel thema?

00:01:00 Jan Meffert

Actueel is het zeker omdat vanuit het ministerie daar ook extra mooi en veel middelen voor zijn. Anderzijds, leertijduitbreiding is voor kinderen in de wijk waar deze school staat, waar ik werk, hè? De Hugo de Grootschool, die staat in het Arnhemse Broek. Dat noemt men een school in een aandachtswijk. Deze kinderen hebben al een achterstand als ze op school komen en leertijduitbreiding, denk ik, is een van de middelen om de achterstand te verkleinen. Als we het hebben over kansengelijkheid, kansenongelijkheid, is leertijduitbreiding een heel goed middel daarvoor.

00:01:35 Tjip de Jong

Duidelijk. Als ik meer lees over het thema leertijduitbreiding op de website onderwijskansen.eu, dan staat hier het volgende: ‘Bij leertijduitbreiding gaat het om extra tijd voor leerlingen om een bepaalde activiteit aan deel te nemen. Meestal is het doel om leerlingen te compenseren die van huis uit een geringere input krijgen en in de praktijk treffen we verschillende vormen van leertijduitbreiding aan, zoals schakelklassen verlengde schooldagen en zelfs weekend- en zomerscholen.’

En naar de opbrengsten van activiteiten in het kader van leertijduitbreiding is onderzoek gedaan en we onderscheiden dan grofweg twee categorieën of invalshoeken. Dat zijn activiteiten waarbij het accent ligt op het ontwikkelen van, je zou kunnen zeggen, de basis: taal- en rekenvaardigheden en activiteiten die ook gericht zijn op het ontwikkelen

van andere doelen, zoals de ontwikkeling van zelfvertrouwen, sociale competenties en maatschappelijke betrokkenheid bijvoorbeeld.

Nou, dat staat natuurlijk prachtig. Ton, zou jij ons eens kunnen meenemen, bezien vanuit de rol van onderzoeker en de stand van zaken eens schetsen. Waar staan we nu rondom die twee, ja, toch ook wel grote, actuele thema's?

00:02:34 Ton Klein

Ja, als je naar onderzoeksliteratuur kijkt, overigens is het iets wat al langer speelt, hè? Het is eigenlijk, dan gaan we even terug in de tijd, maar toen Maria van der Hoeven, minister van Onderwijs werd, dat was ongeveer rond 2006, toen is er ook gestart met het fenomeen schakelklassen en dat was eigenlijk, dat waren, eigenlijk was dat ook verlengde leertijd.

Er waren eigenlijk drie varianten: Een verlengde schooldag, dus dat je langer naar school ging en ook nog in de zin van vòòr schooltijd dat er dingen werden aangeboden. En wat we eigenlijk zien bij die schakelklassen, die hebben een heel erg expliciet doel en eigenlijk maakt dat ook wat je voor ogen moet houden. Wat is het doel van die leertijdverlenging?

En dat is ook allesbepalend voor of het ook effect heeft of niet. Je zei al, eigenlijk een tweedeling, je hebt gericht op basisvaardigheden, taal en rekenen. Nou daar is die schakelklas een voorbeeld van en daar zie je eigenlijk over het algemeen wel al veel positieve effecten, mits je aan een aantal randvoorwaarden voldoet.

Daarnaast heb je een hele grote groep initiatieven die meer op verrijking, dus bijvoorbeeld om dingen, leerlingen ergens mee in aanraking te laten komen, waarvan ze uit hun thuissituatie niet zoveel mee in aanraking komen. Of meer gericht op zelfvertrouwen en daar zie je, daar zijn de effecten minder overtuigend gevonden. Wat ook alles te maken heeft dat dat ook veel lastiger te meten is, omdat dat wat diffusere onderwerpen zijn.

00:04:01 Tjip de Jong

Kom je eigenlijk te maken met verschillende variabelen. En ook in je onderzoeksopzet lijkt me dat nog wel een uitdaging.

00:04:05 Ton Klein

Ja, zeker. Daar heb je een, nou ja, daar komen we denk ik zo nog wel over te spreken, maar er zijn dus, het is ook belangrijk hoeveel tijd je ergens aan besteed. Maar het begint dus eigenlijk met: Wat voor doel heb je voor ogen met die verlengde leertijd? En dan vervolgens overeenkomstig die doelstellingen, met een aantal randvoorwaarden, moet je dan kijken hoe je dat inricht en dan heb je de meeste kans op succes.

00:04:25 Tjip de Jong

Dat is een mooi concept ook, verrijking, Jan, hè? Dus dat is ook meer doen dan alleen de basis en dat is ook, in zekere zin, in aanraking laten komen met een grotere wereld.

00:04:05 Jan Meffert

Nou, ik kan daar ook wel een aantal, wel een mooi voorbeeld van geven. Zeg maar op de school waar ik werk hebben we bijvoorbeeld een verhalenverteller, die met kinderen woensdagmiddag na schools, met kinderen bezig is met taal. Men leest, men maakt, men leest een verhaal. Hij vertelt een verhaal en daarna gaan kinderen zelf bezig met hun verhaal. Dan ben je zo alleen maar met taal bezig. En dat is nou, en kinderen, ik bedoel, als je zou zeggen tegen kinderen: 'We gaan deze middag alleen maar met taal bezig zijn.' Dat is het niet, maar men maakt een verhaal. Ze hebben een boekje, ze knutselen, ze tekenen, maar men is alleen maar met taal bezig. Nou, dat is een mooi voorbeeld van dat je dus in de verlengde leertijd dus heel specifiek ook dat soort activiteiten kunt doen, maar dan moet je het geen taalles noemen, natuurlijk.

00:05:40 Tjip de Jong

Nee, dan zeg ik gewoon verhalen maken, zou je kunnen zeggen en taal is dan een logisch gevolg. Maar dan las ik op de website en Ton, jij zei er al iets over, dat onderwijsongelijkheid geen nieuw verschijnsel is en dat het eigenlijk al jarenlang een punt van aandacht is en dan wordt de oorzaak bijvoorbeeld gezocht in de gezinsomstandigheden. Ik zat toen te denken van, zou je niet kunnen zeggen dat onderwijs juist bedoeld is om elk kind sowieso gelijke kansen te geven? Zou dat met andere woorden, niet al gewoon in die onderwijssetting moeten plaatsvinden? Is uitbreiding dan eigenlijk wel nodig?

00:05:47 Ton Klein

Nou ja, goed, alles begint natuurlijk met goed onderwijs, hè? Dus dat vooropgesteld. Maar volgens mij gaf Jan dat ook al aan. Je ziet dat er heel veel leerlingen met zo'n achterstand soms het onderwijs al betreden. Dat ondanks zo'n hele goede leerkracht die heel goed kan differentiëren, dat dan de beschikbare tijd nog niet voldoende is, zeg maar, om datgene aan te leren wat je eigenlijk zou willen. Je hebt ook de voor- en vroegschoolse educatie. Het idee daarvan is ook dat als je in groep 1 start, dan hebben leerlingen al zo'n achterstand. Dat halen ze niet meer in, in die acht jaar. Dus moet je al voor die school beginnen met daar extra aandacht aan te besteden. Nou, zo moet je, denk ik, eigenlijk ook onderwijstijdverlenging zien. Zoals, nou ja, iemand als Kees Vernooy altijd wel zei van: 'Als je gelijke onderwijstijd biedt voor iedereen, dan creëer je ongelijkheid, dan creëer je kansenongelijkheid. Want er zijn nou eenmaal leerlingen, sommige leerlingen hebben langer nodig.' Net zo goed er leerlingen zijn die het veel

sneller kunnen en dat kan je voor een deel natuurlijk met differentiatie oplossen, maar niet alleen en daarvoor heb je dus, denk ik, ook die uitbreiding van de onderwijstijd nodig.

00:06:51 Tjip de Jong

Jan, deel je dat, die mening?

00:06:52 Jan Meffert

Ja, ik deel die mening ook en als je ook kijkt naar in de Hugo de Grootschool. Ik had het dit weekend uitgerekend. Ik moet evaluaties geven voor de geldverstrekkers en dan heb ik dus uitgerekend hoeveel uren hebben we nu? En ik heb nu 30 uur, over de week 30 uur leertijdverlengen, hè? Dat is gemiddeld elke dag 4-5 uur.

En, ja, natuurlijk, daar doen niet alle kinderen aan mee, maar van de 220 kinderen op de Hugo de Grootschool doen er 160 of 180 kinderen mee aan leertijdsverlenging. Dat is zowat, nou ja, zowat voor iedereen, maar het is ook iets wat ouders ook inspireert en de ouders zeggen: ‘Mijn kind doet mee aan de leertijdverlenging architectuur of aan kunst.’ Het inspireert ouders ook van: ‘Hé, dit gebeurt op deze school,’ en het geeft ook een sfeer van deze school is, weet je wel, je staat helemaal in de samenleving of je doet van alles samen.

Ik denk ook dat het voor kinderen het leren op school ook leuker maakt. Dat is een ding wat helemaal niet te meten valt, natuurlijk. Maar kinderen gaan, denk ik, met meer plezier naar school als ze weten: ‘Aan het eind van de dag doe ik ook nog dit of ben ik ook nog dat aan het doen.’

00:07:56 Tjip de Jong

Druk ik even op het belletje, want ik vind het een interessant onderzoeksconcept. Kinderen gaan leren leuker vinden. Hun ouders raken ook geënthousiasmeerd en we hebben het belletje om even expliciet de brug te slaan met onderzoek. Als je het zo hoort, Ton, is deze redenering ook te onderbouwen? Kan je daarmee uit de voeten met zo'n reflectie?

00:08:12 Ton Klein

Ja zeker, ja zeker, maar ik denk dat wat wel belangrijk is, is dat ook die connectie er is met wat er gewoon in de gewone schooldag gebeurt. En dat is, helaas, zie je dat ook met heel veel initiatieven, hoe goed bedoeld dan ook, dat er allerlei leuke verrijkingsactiviteiten worden georganiseerd, maar dat die niet een verbinding hebben met wat er in de klas gebeurt.

Misschien mag ik het voorbeeldje al noemen, maar ik, wat ik bijvoorbeeld een heel sterk voorbeeld vond van een zomerschool in Amsterdam. Daar leerden leerlingen tijdens de woordenschat, gewoon tijdens de reguliere les, wat een beerput was. En vervolgens gingen die leerlingen 's middags, dat was in de tijd, dat is al even geleden, toen was nog de Noord/Zuidlijn werd gegraven in Amsterdam, dus de hele stad lag overhoop. En dan gingen die leerlingen, die gingen met die leerkracht ‘s middags naar een opgravingsplek waar ze aan de rand van een beerput stonden. Echt een beerput uit de middeleeuwen. Nou ja, zo'n kind dat vergeet van zijn leven niet meer wat een beerput is. Dus het is heel belangrijk en ook dat je er daarna, als je weer terug bent in de klas, dat je er daar nog even over: ‘Wat zat er dan in die beerputten? Wat voor voorwerpen zag je daar dan?’

00:09:18 Tjip de Jong

Dat het verbonden is aan het gehele onderwijsproces, hè? En dat is eigenlijk een belangrijk punt wat je hier maakt. Jan, jij zit met je vinger omhoog. Je wil er wat aan toevoegen.

00:09:25 Jan Meffert

Ja, dat kan, hè? Dat kan als je... Vaak worden verlengde leertijdactiviteiten gedaan door vakkrachten. En dan heb je al een verschil tussen een leerkracht en een vakkracht. Met als de vakkracht begint om 14:45, dan denkt de leerkracht: ‘Ik ben er even niet. Het is wel goed geweest.’ Maar ook leerkrachten kunnen in het verlengdeleertijdprogramma activiteiten doen.

Ik heb op de Hugo de Grootschool is nou een leerkracht, die geeft dus wiskunde, rekenen, op woensdagmiddag voor kinderen als leertijdverlengingstijd. Op de vorige school waar ik werkte waren iets van tien of twaalf leerkrachten die dus in dit programma na schooltijd ook werkten. Men had daar ruimte voor. Het heeft op school een naam, weet je wel? Nou ja, in je takenpakket moet je daar gewoon ruimte voor maken. Dat is een keuze, hè? Van dan maar iets minder uitbundig sinterklaasfeest of dan maar iets minder dit.

00:10:15 Tjip de Jong

Ja, je zegt wel, dan moet je wel goed kiezen met elkaar. Wat doe je wel? Wat doe je niet?

00:10:18 Jan Meffert

Maar dat, als je het dus hebt over verbinding tussen school, in school en na school, is dat de meest ideale verbinding. Dat leerkrachten gewoon ook naschools actief zijn en dus inderdaad in schooltijd praten over, weet ik veel, archeologie, maar na schooltijd dus ergens in de grond gaan zoeken en graven.

00:10:35 Tjip de Jong

Jan, ik wil nog een andere vraag aan jou stellen: je zei in het begin gelijke kansen. We moeten ons realiseren dat kinderen ook uit andere milieus komen en dat ze soms met een achterstand op die school binnenkomen. Zonder individuele voorbeelden te geven, zou je iets kunnen zeggen voor de luisteraar wat jullie meemaken dan? Wat jullie school in komt en waar je rekening mee hebt te houden? Als je dus eigenlijk kijkt naar je leertijduitbreiding en bijvoorbeeld je staande curriculum om het zo te zeggen.

00:10:59 Jan Meffert

Ik vind het heel belangrijk dat de ouders erbij betrokken zijn. Voor ouders is school vaak van: 'Ik zet ze over de drempel en klaar,' weet je wel? Maar het is wel de betrokkenheid van ouders, zowel bij het programma als zowel ook bij school, natuurlijk, maar ook in het naschoolseprogramma. Die ouders moeten er heel erg betrokken bij zijn en dat ook heel erg voelen dat kinderen daar dingen leren en dat het niet voor de lol is, maar dat daar ook dus geleerd wordt. En bijvoorbeeld in leeftijdsverlenging is het heel normaal, tenminste bij mij dan, dat je start met een informatiemarkt voor ouders van 'Wat is het?' Dat we halverwege een tussenpresentatie hebben, dat het eind nog een keer een presentatie, dat de ouders weten wat kinderen doen op school.

00:11:33 Tjip de Jong

Maar zeg je daarmee ook dat je in zekere zin ook actief bent om die ouders ook op te leiden en op te voeden? Klinkt even, ik bedoel het niet oneerbiedig, om ze mee te nemen in die onderwijsfilosofie, dat dat ook iets is waar je in het begin echt rekening mee moet houden.

00:11:49 Jan Meffert

Ja. Als je, ik denk, als je die betrokkenheid van ouders mist dan, nou ja, dan heb je ook een schakel minder, dan heb je niet de schakel van school na schools, maar de schakel met thuis, met de wijk is gewoon superbelangrijk, weet je wel? De wijk of ouders moeten ook het gevoel hebben van 'Hé, mijn kind leert hier iets.'

00:12:09 Ton Klein

Nou ja, misschien ook een hele praktische component erbij. Je hebt ook het commitment van de ouders nodig, want leerlingen gaan vaak na schooltijd, gaan ze nog extra dingen doen terwijl ze dan misschien normaal ook sommige kinderen dan ook naar een sportclub gingen of weet ik veel wat. Dus het is ook belangrijk om ouders echt dat ze zich ook daaraan committeren. En er is ook een bekend of een redelijk bekend initiatief, De Brede School Academie. Wat ook heel succesvol is gebleken. Dat werd toen dan, misschien zou je dat nu niet meer zeggen, maar dat werd toen als een soort Ajax van Utrecht gezien. Dus daar mocht je alleen naartoe als je echt potentie had om,

nou ja, in een jaar tijd naar een hoger niveau uit te stromen. Dus leerlingen bijvoorbeeld, die misschien wel havo/vwo-potentieel hebben, maar vanwege een taalachterstand dat niet kunnen.

Maar daar werd ook heel nadrukkelijk aan ouders bijna, nou, ik wil niet zeggen een contract, maar daar moesten ouders echt wel voor tekenen. Want als je veel tijd en energie ook van leerkrachten vraagt om daar lessen voor te bereiden, goede lessen te geven en dat is dan een programma waar je een jaar lang elke woensdagmiddag daar naartoe gaat en extra tijd krijgt. En echt, nou ja, echt effectief onderwijs. Ja, daar wil je niet dat ze na drie weken zeggen, 'Nou ja, sorry, we gaan nu, ja, we gaan nu even iets anders doen.'

En dan is het ook goed, want dat was ook een van de succesfactoren van die Brede School Academie. Dan is het ook goed dat je er een soort drempel opwerpt. Zo van: 'Jongens, we willen wat investeren in je kind, maar dat vraagt ook wat van jullie. Dat betekent ook dat je je daaraan moet committeren en dan gaan we er met z'n allen wat van maken.'

00:13:39 Tjip de Jong

Heel duidelijk. Mooi. Ik zou naar een volgend voorbeeld willen gaan over leertijduitbreiding. Ik las iets over *pre-teaching?* Even kijken, Ton, als je dat woord zo hoort, welke beelden heb je daarbij? Bij *pre-teaching?* Zou je dat eens kunnen introduceren.

00:13:54 Ton Klein

Ja, nou, ik heb daar in de periode van 2009-2013 was ik projectleider van een groot landelijk project op het gebied. Dat heette toen nog onderwijstijdverlenging. We zien dat die term heeft verschillende hoedanigheden gehad, maar daar was een voorbeeld, dat was in Gouda, waarvoor ze hebben gekozen om inderdaad, dat is eigenlijk ook een soort leertijduitbreiding, waarbij leerlingen eerder naar school kwamen. Al om 07:30 en waarbij in een klein groepje leerlingen het eigenlijk het verhaal was dat er, er was een leerkracht en die vertelde. Nou, die geeft een instructie bij rekenen, en de meeste leerkrachten zullen dat herkennen, dan heb je een aantal leerlingen, dan zie je al de vraagtekens boven je hoofd en dan denk je al: 'Oh jee, hoe ga ik dat straks uitleggen?' En daar zijn we toen gaan beginnen, met als je die leerlingen nou eens eerder naar school gaat en dat je eigenlijk de les al een keer met ze bespreekt en dat ze daarna die les gaan volgen? En het leuke was dus dat eerst waren leerkrachten vrij sceptisch. 'Die leerlingen komen niet, want ja, die gaan niet zo vroeg hun nest uit.' Nou, die leerlingen stonden eerder nog op school dan die leerkracht zelf. Ze zaten in een andere setting dan normaal en je merkte tijdens de les: ze hadden het begrepen. Die konden nu ook

een keer een vinger opsteken. Waar ze normaal dat vraagteken boven hun hoofd hadden, konden ze nu zeggen ze snapten hoe het zat.

Dus dat was, ja, dat was zowel voor die leerlingen een hele goede ervaring, maar ook voor die leerkrachten. Want die kregen toch ook weer een ander beeld van zo'n leerling. Nou ja, dus die supergemotiveerd 's morgens vroeg daar al zaten. Dus ja, dat gaf, dat was heel effectief, bleek dat te zijn.

00:15:20 Tjip de Jong

Mooi, mooi, en Jan, als je het zo hoort, doen jullie iets vergelijkbaars?

00:15:24 Jan Meffert

Nou, we gaan denk ik zoiets vergelijkbaars doen. Wat tegenwoordig ook helemaal actueel is, is van schoolontbijt of schoollunches. De Hugo de Grootschool, wij gaan schoolontbijt aanbieden.

En wat je nu heel veel ziet in klassen als kinderen lunchen in de klas of tussen de middag eten, als ze op school blijven, dan staat vaak een digibord aan. Daar staat het Jeugdjournaal of een filmpje. Nou, dat is dus niet zo. Om bij het begin dadelijk misschien een tien minuten of een kwartiertje eerder, maar dan gaat de juf of de meester gaat voorlezen. En dan, ja, dat betekent dus dat ontbijt ook lestijd wordt. Er wordt gewoon gelezen. Er wordt voorgelezen, staat geen TV aan, geen scherm in ieder geval aan.

Er wordt gewoon een boek voorgelezen en als voorbeeldje van ja, het is misschien een kwartiertje vooraf en het is niet helemaal pre-teaching zoals bedoeld. Maar probeer bijvoorbeeld, probeer dus het ontbijt ook zo effectief mogelijk in te richten.

00:16:20 Tjip de Jong

Ja, jullie hebben dus nog een extra uitdaging. Dat gaat dus over dat kinderen ook met een gevulde maag aan de dag beginnen en ook weer naar huis gaan. Dus dat is even, dat is niet leertijduitbreiding, maar wel een thema waar je wel mee te maken hebt of ik zie je twijfelen.

00:16:29 Jan Meffert

Ja, of het leertijd is? Nou ja, misschien niet direct leertijduitbreiding, maar je wil wel dat alle kinderen dezelfde kansen hebben en het is dan toch wel duidelijk dat als je met een lege maag of niet goed gegeten, niet goed met een ontbijt naar school gaat, dat je al, ja, dat je dus je concentratie in de klas dus ook minder is. Dus het idee van een goed ontbijt, maar dan wel even gecombineerd met gelijk, maar even lezen erbij, Ton.

00:16:54 Ton Klein

Ja, en als ik daar nou op mag aanvullen. Als je dus dat echt goed effectief wil doen, dan moet je dus zorgen dat je niet zomaar een boek voorleest en vervolgens dan iets heel anders gaat doen. Maar probeer dan ook iets voor te lezen wat nog steeds leuk is, maar wat je dus ook weer laat terugkomen in je les en dan misschien ook nog weer na schooltijd.

00:17:11 Tjip de Jong

Rijke tekst verbonden aan je wereldoriëntatie of etcetera.

00:17:15 Ton Klein

Om toch weer even met dat beerputvoorbeeld wat ik noemde in Amsterdam. Die leerlingen die naar die zomerschool gingen, die kregen ook allemaal bij het start van de zomerschool een boek en dat ging over Hoe leefde je als kind in de Middeleeuwen? Dat was de centrale thema? Dus als je nou bijvoorbeeld zo'n boek dan leest en je leest, doet het en dan de woorden die in dat boek komen, doe je tijdens je woordenschatles en vervolgens ga je naschooltijd op stap en dan ga je op zoek naar een beerput, dan heb je echt, en dan blijft het nog steeds leuk. Maar dan is het, dan wordt het extra krachtig,

00:17:48 Tjip de Jong

Ik zie Jan heftig ja knikken.

00:17:50 Jan Meffert

Ik denk ook dat het wel super, heel effectief en heel krachtig. En ja, dan heb je inderdaad het ideale.

00:17:58 Tjip de Jong

Hé, maar Jan, je vertelde ook dat jullie wel 80 kinderen uit een AZC lesgeven. Kan je daar iets meer over vertellen?

00:18:02 Jan Meffert

Ja, in Arnhem zitten een aantal hele grote AZC's en één daarvan is het AZC Elderhoeve en dat is een andere, een stukje verder, een andere wijk. Kinderen komen elke dag met de bus en ook deze kinderen doen mee aan het verlengdeleertijdprogramma.

Dat betekent dat je dat in taal, het voor de vakkracht, de leerkracht even iets moeilijker is, want deze kinderen, die willen ook gewoon meedoen met architectuur of met kunst of dat soort dingen dus en dat is natuurlijk wel heel bijzonder.

En je ziet dus ook dat ouders, noem het multicultureel, maar dat ouders, dat kinderen, dus met verschillende culturen met elkaar in aanraking komen. Want in een normale klas, alle AZC-kinderen zitten normaal eigenlijk in aparte groepen, maar voor dit verlengdeleertijdprogramma doen ze samen dus een activiteit.

00:18:52 Tjip de Jong

Ja, dat past wel bij een inclusieve samenleving. Dat je ze ook, dat je ook samen met elkaar, daar waar het kan, samen leert en samen ontwikkelt.

00:18:57 Jan Meffert

Ja, nou één van de dingen, bijvoorbeeld aan het einde van elke verlengdeleertijddag, op dinsdag en donderdag bijvoorbeeld, is er altijd gezamenlijk eten met elkaar. Dus alle kinderen die al mee hebben gedaan, die zitten dus samen te eten en dat is gewoon iedereen door elkaar. Leerkrachten erbij, vakkrachten erbij, alle kinderen door elkaar. Dat is ook dat je samen gewoon dingen doet. Dat is een mooi, een mooi...

00:19:18 Tjip de Jong

Mooi. Ik wil nog even op het belletje drukken, want wat ik me afvraag, Ton, is hoelang moet je nou leertijduitbreiding doen voordat het werkt? Wat weten we uit onderzoek daarnaar? Je zegt, je hebt al een aantal belangrijke punten gezegd over verbind het aan je curriculum en zorg niet dat het losse activiteiten zijn. Kijk ook naar die leefwereld vergroten behalve die basisvaardigheden. Maar ja, is er iets te zeggen over termijn? Kan je in twee, drie weken al effect hebben of?

00:19:42 Ton Klein

Nou ja, dan begin ik weer, wat ik in het begin zei, het hangt alles af van wat je doel is, wat je focus is. Ik noem die als voorbeeld als je, wat op een gegeven moment opgang heeft gemaakt, is de zomerscholen tegen zittenblijven in het voortgezet onderwijs. Waarbij je gewoon als je net een onvoldoendetje stond voor een vak, dan kan je dat in korte tijd bijspijkeren. Dan is een korte tijd prima om zoiets te bereiken.

Wil je echt, waar we het nu vandaag ook over hebben, leerlingen die echt een behoorlijke achterstand hebben op het gebied van taal en rekenen bijspijkeren? Nou, met het meest extreme voorbeeld, misschien wel de AZC-kinderen die helemaal het Nederlands niet machtig zijn. Nou, dan moet je, dan weten wij uit onderzoek, dan moet je niet... Dan is een of twee of drie weken is niet genoeg, en dan moet je echt een substantiële hoeveelheid tijd. En nou ja, er zijn niet hele keiharde maten, maar je moet toch wel, zoals Jan eigenlijk ook al aangeeft, dan moet je toch aan, nou ja, zeg maar, zo'n 4 tot 6 uur per week, daar moet je dan aan denken. Dus dan heb je het echt over, bijvoorbeeld, als we even de klassieke schooltijd tot 15:00 uur, dat je dan zeker drie à vier keer per week 1,5 uur lang extra doorgaat en dat moet je dan ook een tijdje

volhouden. Dus echt wel een jaar en dan zie je ook, met allerlei andere randvoorwaarden, waar we het eerder over hadden: Goede leerkrachten, goede verbinding tussen wat naschools gebeurt en onder schooltijd.

En dan zien we inderdaad, bijvoorbeeld schakelklassen, die zijn echt bewezen effectief gebleven. Of die Brede School Academie waar ik het eerder over had, maar dan hangt het dus echt... Ik ken ook initiatieven waar ze een kwartiertje per dag extra doen. Nou ja, alles helpt een beetje, maar daarvan weten we ook, dat is niet echt effectief.

00:21:17 Tjip de Jong

Nee, goede intentie, maar wees je bewust van dat het echt wat tijd kost.

00:21:19 Ton Klein

Precies.

00:21:20 Tjip de Jong

Jan, dus je moet wel tijd... Het vraagt een lange adem. Hoe kijken jullie er nou als, hoe kijk jij daar tegenaan? Tegen dat lang volhouden?

00:21:28 Jan Meffert

Ik vind dat het ook voor een deel maatwerk is, maar dat is ook keuzes maken. Ik bedoel, hiervoor waar ik werkte, deden bijvoorbeeld een damcursus weet je wel. Maar ik kan me niet voorstellen, nu, in deze situatie, dat ik een kinderen een heel jaar lang een damcursus ga geven. Ik denk niet dat kinderen dat volhouden, dus dammen doen we nu niet. Weet je wel? Je moet ook dan de keuzes maken van wat werkt, wat kan en wat is haalbaar? Ik probeer, we hebben nu de serie zo lang mogelijk, nu van zomer tot kerst. Maar ik denk ook dat uiteindelijk we gaan proberen om het een heel schooljaar te doen. Dus bijvoorbeeld geef je op voor, nou, noem maar wat, architectuur is gewoon een heel schooljaar. Dat vraagt toch wel wat van de vakkracht, want dat is niet meer drie weekjes, vier weekjes en 'Ach, we gaan eens een keer in een museumpje kijken dit en dat.' Nee, dat is dus een heel lesprogramma en dat vraagt heel veel van een vakkracht om dat zo heel goed te doen. Dus daar waar het kan, daar waar het maatwerk kan, wil ik eigenlijk het liefst een heel jaar een activiteit. Ja, maar dat kan niet bij alles.

00:22:29 Tjip de Jong

Nee, dat kan niet bij alles en vandaag de dag gaat het natuurlijk ook al snel over het lerarentekort. En ja, heb ik wel genoeg mensen. Hoe breng je dat samen? Maak jij je daar ook zorgen om of zeg je van nou?

00:22:37 Jan Meffert

Nou wat ik net zei in het begin, het allermooiste zou natuurlijk zijn als leerkrachten zelf dit na schooltijd gaan doen. Ik heb een aantal hele goede vakkrachten en die wil ik heel

graag houden en het is heel moeilijk inderdaad om mensen te vinden en dan om de vakkrachten te vinden die dit kunnen, een heel jaar lang dat doen.

Maar ja, vooralsnog lukt het en je merkt ook wel dat de concurrentie al gaat komen tussen scholen, want ik bedoel, in Arnhem is bekend dat er dus extra geld komt voor de verlengde leertijd, dus er gaan meer scholen zoeken naar vakkrachten. Dus ja, dat is jammer, maar daar zullen we nog iets van afstemming moeten vinden.

00:23:14 Tjip de Jong

Ja, misschien het thema voor een andere podcasts. Hoe je niet in die concurrentie val trapt maar elkaar juist gaat opzoeken in samenwerkingsverbanden want...

00:23:17 Jan Meffert

Ja, dat zou heel goed kunnen. Want ik bedoel, als je een vakkracht hebt gehad die een half jaar lang kunst heeft gedaan, zou heel mooi lang daarna in anderhalf jaar naar een andere school. Je neemt de kennis, de vaardigheden, neem je mee. Maar daar zit toch wel iets in, de kwaliteit van degene die de les doet.

00:23:37 Tjip de Jong

Ton, mee eens?

00:23:38 Ton Klein

Ja, zeker ja, we weten ook, ik heb in het verleden ook wel wat onderzoek gedaan naar brede scholen, waarbij bijvoorbeeld heel erg lastig is als je dan dus mensen inhuurt van bijvoorbeeld kunstenaars of sportleraren, maar je bent niet hun werkgever. Als je dan op een gegeven moment ziet dat zo'n vakleerkracht misschien wel een heel goede kunstenaar is, maar pedagogisch-didactisch niet zo sterk is, hoe ga je dan zorgen dat zo iemand ook pedagogisch... En als je dan dus niet als werkgever de functionerings- en beoordelingsgesprekken voert, dan ben je dus afhankelijk van, nou ja, die misschien ook andere eisen stelt.

00:24:10 Tjip de Jong

Dus hoe stuur je dan op de kwaliteit?

00:24:10 Ton Klein

Precies. Ik weet niet hoe dat bij Jan wordt opgelost, maar dat blijft dus... Dat is wel een aandachtspunt, want een goede kunstenaar of een goede sporter is niet ook een goede docent.

00:24:22 Tjip de Jong

Jan?

00:24:21 Jan Meffert

Wat ik dus niet... Wat ik vroeger wel deed, is via stichtingen of organisaties mensen inhuren, via kunstbedrijf weet je wel? Ik huur ze nu zelf in. Ik wil niet meer via via organisaties. Ik wil direct de ZZP'er. Die is in dienst bij mij en niet via een organisatie ook nog, want dan heb je inderdaad dat je dus niks kunt, ja, dat het contact veel moeilijker is en dat het 'Ja, maar mijn organisatie of mijn stichting vindt dit.'

Nee, je werkt hier op deze school. Wij bepalen. Wij bepalen wat jij doet en als wij zeggen dat er een training is of dat er een cursus ED of Michaela Concept, wat deze school is, dan moet je daar gewoon naartoe. En dan moet je niet zeggen: 'Ja maar, nee...' Wij bepalen het doel en wij bepalen de kwaliteit. Ja.

00:25:04 Tjip de Jong

Ja, ik kan me dus ook voorstellen dat dit ook een soort reflectie is op hoe organiseren we onszelf eigenlijk in deze tijd? Waar steeds meer mensen ondernemen, waar samenwerkingsverbanden ontstaan, regionale allianties dat je eigenlijk opnieuw moet definiëren: Nou, met dit soort vraagstukken van verlenging van onderwijstijd. Ja, wat vraagt dat eigenlijk in de structuur? En ook in de, ja, het klinkt een beetje... in de governance, de aansturing en de verantwoording?

En ik las ooit een keer, een paar jaar geleden een boek, dat heet 'What You Believe, but Cannot Prove.' Dus waarvan je gelooft dat het werkt, maar wat je nog niet kan bewijzen. Jan, wat zijn nou wat jou betreft, als je zo die titel hoort, de dingen van leertijduitbreiding waarvan jij zegt 'Ja, voor mij persoonlijk vind ik dat dat echt werkt. Ik kan dat niet bewijzen of misschien semi bewijzen, maar ik geloof daar echt in als het gaat over leertijduitbreiding.'?

00:25:46 Jan Meffert

De vakkrachten die bij ons de leertijduitbreiding doen die maken van tevoren een opzet met 'Wat is het doel?' Zeg maar een draaiboek. 'Wat is het doel? Wat gaan kinderen leren? Hoe evalueer ik met kinderen?' En daar staat ook de vraag in 'Heb je met kinderen geëvalueerd? Wat voor feedback heb je voor kinderen gekregen? Wat voor feedback heb je kinderen gegeven?' Dat deel, weet je wel, van feedback geven, feedback krijgen, hebben we het nog niet over gehad, maar ik denk dat dat zo belangrijk is. Maar ik, ja, dus dat zou ik wel...

00:26:20 Tjip de Jong

We gaan even op het belletje drukken. Feedback geven is een doordacht onderwijsconcept maken en nadenken over je ontwerp, maar dan ook aanspreken, feedback geven, successen vieren, aanspreken en verbeteren. Belangrijk punt wat Jan

noemt. Het is misschien een snelle vraag, niet voorbereid, maar als je hem zo hoort. denk je dat ook te onderbouwen is?

00:26:38 Ton Klein

Nou ja, ik ben ooit begonnen met psychologie studeren. Dus ik ben als psycholoog afgestudeerd. Nou ja, daar weten we allemaal van dat stimulus-respons, het belonen van gedrag is zeer effectief, mits je daar ook natuurlijk weer aan een aantal randvoorwaarden doet. Dus ja, volgens mij het geven van feedback, dat is wel bewezen dat dat heel belangrijk is om gewenst gedrag te bevorderen. We weten een heleboel dingen niet, maar dat weten we wel, dat dat goed werk.

Maar goed, daar zijn natuurlijk wel... Vervolgens van 'Hoe geef je dan die feedback? En op wat voor manier?' We weten ook wat straffen dat dat toch weer minder effectief is dan belonen dus, ja.

00:27:16 Tjip de Jong

Ja, wat dat betreft, blijft die pedagogiek en de koppeling tussen pedagogiek en didactiek in die leertijduitbreiding heel cruciaal. En jij zegt eigenlijk van 'Ja, aanspreken, successen vieren, groei door feedback te geven. Heel belangrijk element in jullie werkpraktijk.'

00:27:28 Jan Meffert

En ik denk ook voor kinderen moet het verschil tussen school, in school en na school, noem leertijdverdeling na school, dat verschil moet zo klein mogelijk zijn. Want ja, hoeveel kinderen zouden eigenlijk of het nou voor school is of in school of na school... Eigenlijk zou de pedagogische-didactische lijn zou gewoon hetzelfde moeten zijn. Maar ja, dat is, nou ja, als je het over toekomstbeeld hebt, dat zou zo mooi zijn dat dat inderdaad één lijn is.

00:27:53 Tjip de Jong

Maar dat is wel, ik vind dat een heel interessant punt wat we in deze podcast aanraken, dat er dus minder verschil moet komen tussen die leertijduitbreiding. Dat er een doordachte verankering moet zijn van wat je eigenlijk doet gedurende die dag met al die leerlingen.

00:28:02 Ton Klein

Ja, dat klopt en ik noemde eerder dat experiment wat van 2009 tot 2013 is geweest. Er waren toen op 27 plekken in het land met onderwijstijdverlenging is geëxperimenteerd.

En je zag daar ook scholen... Kijk, we denken nu nog vaak van 09:00 tot 15:00 ga je naar school, van 08.30u tot 15:00 en daarna heb je nog 1,5 uur leeftijdsverdeling. Maar er zijn natuurlijk ook initiatieven waarbij, ook wel onderzoek, waarvan men zegt van 'Ja, maar

is dat wel de meest effectiviteit om te leren?' Zeg maar. Voor heel veel leerlingen geldt dat ze misschien juist aan het eind van de middag, dat je een soort middag... Bioritmescholen had je op een gegeven moment ook.

Dus je zag ook scholen waarbij ze, dan moet wel iedereen meedoen, maar dan kan je ook die tijd ook wat creatiever indelen. Dan ga je misschien bijvoorbeeld tussen 12:00 en 14:00 ga je iets heel anders doen en dan ga je vanaf 14:00 uur wat anders. aar dat vraagt wel inderdaad dat het dus, nou ja, want dan kan je niet zeggen van de ene helft van de leerling doet het wel en de andere niet. En dat vereist inderdaad een goede afstemming ook, met wat Jan net ook al zei, van dat die pedagogisch-didactische lijn, dat dat goed doorloopt. Dan kan je hele leuke varianten daar ook op maken.

00:29:06 Tjip de Jong

Spannend. Wat dat betreft is het heel boeiend om de toekomst te blijven volgen. Dit is de ontwikkeling. We zijn eigenlijk pas net begonnen, wat dat betreft, om die verankering goed neer te zetten,

00:29:15 Jan Meffert

Ja, zo voel ik dat ook, ja.

00:29:15 Tjip de Jong

Leuk Jan en Tom, bedankt voor jullie tijd en dat jullie in de podcast willen komen. Ja, wat weten we nou wel? Wat weten we nou niet? We hebben volgens mij een aantal thema's wel besproken, hè? Dus het langetermijn focus, dat je verbinding houdt met het kerncurriculum, dat je feedback geeft ook op de positieve aspecten. En dat het ook nodig is om naar de structuur van je organisatieconcept te kijken, om het te organiseren. Dat zijn even de punten die ik er zo uithaal. Wat zijn, wat jullie betreft, sleutelwoorden van deze aflevering?

00:29:44 Jan Meffert

Kwaliteit.

00:29:47 Tjip de Jong

Gaan voor kwaliteit. Ton?

00:29:48 Ton Klein

Ja, kwaliteit en misschien ook, want we zitten hier ook voor, nou ja, het doel dat mensen ook meer gebruik gaan maken van wetenschappelijke kennis. Dus misschien dat ik dat nog als laatste zou willen noemen, is ook echt *evidence based* of *evidence informed* aan de gang gaan. Want je kan wel op je onderbuikgevoel afgaan, maar kijk vooral ook wat werkt er nou wel en wat werkt er dan niet?

Nou ja, daar is ook de website onderwijskansen.eu voor in het leven geroepen. Maar ik denk dat dat ook heel belangrijk is, dus dat je dus met alle goede bedoelingen, maar kijk ook vooral, want we zijn er wel net mee begonnen, maar we weten inmiddels ook al heel wat. En maak vooral ook gebruik van die kennis die er is, zodat je dus niet zomaar maar wat doet, maar dat je dat doet op basis van wat in ieder geval met enige waarschijnlijkheid is aan te tonen dat het ook echt werkt.

00:30:35 Tjip de Jong

Kijk. En blijf evalueren, zodat onderzoek ook iets is wat je gedurende het proces kan blijven doen. Nou, prachtig slotwoord, Ton.

Tot slot: dit was een podcast in de serie van het programma onderwijskansen. Check zeker even www.onderwijskansen.eu. Daar vind je meer informatie ook over dit specifieke thema en dit is een samenwerking van het NRO, de PO-Raad, OC en W en diverse onderwijs- en onderzoeksinstellingen. Ik wil mijn gasten Ton en Jan hartelijk danken voor jullie aanwezigheid in de podcast en vergeet je niet te abonneren op de podcast en dan mis je niks. Tot de volgende keer.